

2021-04-23
Dnr 2020:5655
1 (7)

Borås kommun
Caroline.Jansson@boras.se
Sven Eriksonsgymnasiet
Anders2.Nilsson@boras.se

Kvalitetsgranskning av det strategiska arbetet med lärares kompetensutveckling

Skolinspektionen genomför med stöd i 26 kap. 19 § skollagen (2010:800) en tematisk kvalitetsgranskning. Syftet med granskningen är att bedöma kvaliteten i det strategiska kompetensutvecklingsarbete som genomförs på gymnasieskolor och vuxenutbildningsenheter med utbildning på gymnasial nivå, i syfte att höja kvaliteten i undervisningen. Granskningen inkluderar även en bedömning av huvudmannens styrning och stöd i fråga om kompetensutvecklingsarbetet i dessa skolformer. En sammanställning av de författningar som granskningen utgår ifrån finns bifogad sist i beslutet. Granskningen omfattar kompetensutveckling som genomförts under de senaste två åren.

Med anledning av alla de utmaningar som skolor har att hantera under rådande pandemi fattar Skolinspektionen i denna kvalitetsgranskning beslut med rekommendationer utan krav på redovisning.

Denna granskning avser Sven Eriksonsgymnasiet, enhet A. Huvudman för skolan är Borås kommun. Totalt 30 slumpvis utvalda skolenheter ingår i granskningen, varav 15 tillhör gymnasieskolan och 15 tillhör vuxenutbildningen. Sven Eriksonsgymnasiet i Borås kommun är en av dessa. På skolan arbetar 32 behöriga lärare och fyra obehörig lärare, fördelade på ca 29 heltidstjänster. Skolinspektionen har genomfört två enskilda intervjuer med lärare, en gruppintervju med lärare, en intervju med skolenhetens rektor och en intervju med en representant för huvudmannen. Intervjuerna genomfördes via video-länk den 10- 11 mars 2021 av utredarna Ana-Maria Koci Spång och Catharina Wingårdh. Intervjuerna har sammanställts i ett protokoll som kommunicerats med huvudman och skola. Protokollet ligger, tillsammans med inkommen dokumentation, till grund för detta beslut. De samlade iakttagelserna från alla skolorna som ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras under våren 2022.

Skolinspektionens beslut

I granskningen ingår två områden; skolans och huvudmannens arbete. För varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

Skolinspektionen bedömer att skolan i flera delar har ett strategiskt arbete med lärares kompetensutveckling. Utifrån framtagna kvalitetskriterier rekommenderar Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete inleds inom

- *skolans arbete med att formulera och tydliggöra syfte och mål med kompetensutvecklingsinsatser.*

Skolinspektionen bedömer att huvudmannen i hög utsträckning stödjer och främjar lärarnas deltagande i relevanta kompetensutvecklingsinsatser.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar och en rekommendation.

Skolans strategiska arbete kring kompetensutveckling

Här bedöms kvaliteten i skolans arbete i förhållande till:

- val av kompetensutveckling
- syfte och mål med kompetensutveckling
- stöd till lärarna i samband med kompetensutveckling
- utvärdering av genomförd kompetensutveckling
- att främja kunskapsspridning inom skolan i samband med kompetensutveckling.

Val av kompetensutveckling utgår från lärares och skolans behov

Skolinspektionens granskning visar att den kompetensutveckling som lärarna på skolenheten har deltagit i syftar till att utveckla undervisningen, samt att de deltagit i kompetensutvecklingsinsatser på både individ- och gruppnivå. Exempelvis genomförs nu en insats kring språkutvecklande arbetssätt gemensamt på skolan och några lärare har deltagit i individuella insatser som matematik- och fysikbiennal och riksdagsutbildning. Även om rektorn ibland tar initiativ till kompetensutveckling utifrån de behov rektorn

2021-04-23
Dnr 2020:5655
3 (7)

uppmärksammar, framkommer i intervju med lärare och rektorn att initiativen till kompetensutvecklingens innehåll oftast kommer från lärarna. Behov av kompetensutveckling lyfts främst vid ämneskonferenser och i skolans utvecklingsgrupp där förstelärare, programsamordnare och rektor ingår. Initiativ till och innehåll i enskild kompetensutveckling diskuteras även varje läsår under medarbetarsamtalen. All kompetensutveckling ska enligt både rektorn och lärarna dock ha en koppling till de identifierade utvecklingsområden som lyfts i skolans utvecklingsplan, och som i sin tur knyter an till kommunens övergripande utvecklingsplan *Bildningsstaden Borås*.

Syfte och mål med kompetensutvecklingsinsatserna kan tydliggöras ytterligare

Granskningen visar att det finns en medvetenhet hos lärarna kring att kompetensutvecklingsinsatserna på en övergripande nivå syftar till att på olika sätt och utifrån olika behov utveckla undervisningskvaliteten. Vissa gemensamma insatserns syfte och mål, som till exempel språkutvecklande arbetssätt och programmering, är mer konkret formulerade, än andra mer individuella insatser. Lärarna säger i intervju att de inte tillsammans med rektorn i detalj diskuterar vad syfte och mål är med kompetensutvecklingsinsatserna, eller vilka förväntningar rektorn har på lärarnas arbete efteråt.

Rektorn ger visst stöd vid genomförande och implementering av kompetensutvecklingsinsatser

Granskningen visar att rektorns stöd till lärarna främst består i att möjliggöra att kompetensutvecklingsinsatser kan genomföras under arbetstid. I granskningen framkommer vidare att diskussioner om hur insatserna ska kunna användas för att utveckla undervisningen främst sker mellan lärarna i ämnes- och programlagen. Under medarbetarsamtalen diskuterar dock rektorn med respektive lärare kring de kunskaper och förmågor som lärare tillgodogjort sig genom att delta i olika kompetensutvecklingsinsatser. Lärare framhåller att det finns ett bra organisatoriskt stöd genom att de har gott om tid att implementera de nya momenten i den ordinarie undervisningen. För att höja kvaliteten ytterligare skulle rektorn kunna undersöka på vilket sätt hen ytterligare kan stötta lärare i hur nya kunskaper och förmågor på bästa sätt kan användas i undervisningen och på skolan.

Utvärdering av genomförd kompetensutveckling sker på olika sätt och i olika former

Granskningen visar att genomförd kompetensutveckling följs upp och utvärderas på olika sätt. I intervju med lärare uppges exempelvis att det vanligaste sättet att utvärdera en kompetensutvecklingsinsats är att diskutera i mindre grupper i arbetslagen. Rektorn uppger att det främst är genom lektionsbesök som hen utvärderar kompetensutvecklingsinsatsernas effekt och kan se vad som fungerar och vad som ännu inte märks i undervisningen. Även eleverna deltar ibland i utvärdering av kompetensutvecklingsinsatser genom bland annat kursutvärderingar. Vad gäller individuell kompetensutveckling diskuteras den under medarbetarsamtalet, men det framkommer även att den inte utvärderas på något mer strukturerat sätt. För att höja kvaliteten ytterligare skulle rek-

2021-04-23
Dnr 2020:5655
4 (7)

torn kunna undersöka hur strukturer kan tas fram för att genomföra en regelbunden utvärdering av de insatser som gjorts, som också kopplas till hur lärarna kan ha nytta av insatsen för att förändra och förbättra sin undervisning.

Kunskapsspridning genomförs på olika sätt och i olika former efter kompetensutveckling

Granskningen visar att det finns en delningskultur på skolan och att lärarna delar nya kunskaper med varandra både formellt och informellt på deras eget initiativ. Kunskapsspridningen sker i ämneslag under studiedagar och under andra gemensamma möten. Nya kunskaper från enskilda kompetensutvecklingsinsatser diskuteras främst på ämneslagsnivå och lärare säger att de exempelvis delar med sig av nya lektionsupplägg. Vidare uppges att det förväntas av lärare att sprida ny kunskap efter deltagande i kompetensutveckling. Exempelvis presenterades innehållet i matematik och fysikbiennalen till ämneskollegor som inte kunde vara med. Under arbetslagträffarna har lärarna en stående punkt - *Från klassrummet* – då de bland annat delar med sig av nyvunna kunskaper från genomförda kompetensutvecklingsinsatser.

Rekommendation

Granskningen visar att flera delar av det strategiska arbetet kring lärares kompetensutveckling fungerar väl, men att någon del kan utvecklas. I granskningen framkommer att mål och syfte med kompetensutvecklingen är tydligt endast i vissa insatser. För att höja kvaliteten i det strategiska arbetet rekommenderar Skolinspektionen att mål och syfte med kompetensutveckling formuleras tydligare både för enskilda lärare och på skolenivå. Ett konkret formulerat mål och syfte kan underlätta utvärderingen av genomförd kompetensutveckling och möjligheten för rektorn att stödja lärarna vid implementeringen.¹

Huvudmannens arbete för att främja kompetensutveckling

Här bedöms kvaliteten i huvudmannens arbete i förhållande till:

- stöd och styrning av kompetensutvecklingen
- att ge förutsättningar som möjliggör deltagande i relevant kompetensutveckling.

Huvudmannen stödjer och styr delar av kompetensutvecklingsarbetet

Granskningen visar att huvudmannen stödjer rektorn i arbetet med kompetensutveckling på skolan framförallt genom utvecklingsplanen *Bildningsstaden Borås*. Det är en

¹ För mer läsning om lärares professionsutveckling och systematiskt kvalitetsarbete, se exempelvis: Skolverket (2013) *Forskning för klassrummet - Vetenskaplig grund för beprövad erfarenhet* i praktiken och Skolverket (2012) *Allmänna råd Systematiskt kvalitetsarbete - för skolväsendet*.

2021-04-23
Dnr 2020:5655
5 (7)

strategisk utvecklingsplan i vilket huvudmannen har pekat ut tre utvecklingsområden som alla gymnasieskolors arbete ska riktas mot - *det goda lärandet, värdegrund och systematiskt kvalitetsarbete*, och är ett viktigt utgångsdokument för rektorn i arbetet med kompetensutvecklingsfrågor. I intervju med rektorn framkommer att rektorn utgår från planen i sitt arbete och sin analys av utvecklingsbehov på skolan och att hen inte har behövt annat stöd av huvudmannen i skolans arbete med kompetensutveckling. Rektorns uppfattning är dock att skolan vid behov skulle få den hjälp de behöver från förvaltningen, som att exempelvis få kontakt med universitet eller högskola eller stöd från kommunens utvecklingsledare. Ett exempel är Matematiklyftet som skolan genomförde gemensamt med förvaltningen, som bistod skolan med organisatoriskt stöd.

Av insänd dokumentation och intervju med huvudmannens representant samt rektorn framgår att huvudmannen genom sitt sätt att organisera verksamheten har gett ett stort mandat till rektorn att själv styra över och prioritera kompetensutvecklingsinsatser. Syftet med att ge rektorn ett så stort mandat är enligt huvudmannen att de skolor som finns i organisationen har helt olika behov utifrån t.ex. vilka program som bedrivs på skolan och elev- och personalsammansättning. Huvudmannen följer dock upp resultat av insatser kopplat till kompetensutveckling genom skolenhetens kvalitetsbedömning.

Huvudmannen ger skolan förutsättningar att möjliggöra deltagande i kompetensutveckling

Granskningen visar att huvudmannen ger skolan ekonomiska möjligheter att delta i olika former av kompetensutvecklingsinsatser, både på skolenhetsnivå och som kommungemensamma insatser. I intervjun med huvudmannen uppges dock att de har få gemensamma kompetensutvecklingsinsatser på huvudmannanivå. Det är alltid skolornas behov som styr och skolorna har stort mandat och resurser för att kunna planera utifrån sina behov. Utgångspunkten för val av utbildningsinsats eller föreläsare är alltid förvaltningens utvecklingsplan *Bildningsstaden Borås*.

Skolinspektionen avslutar med detta beslut denna granskning.

På Skolinspektionens vägnar

X Ylva Gunnars

Beslutsfattare
Signerat av: Ylva Gunnars

X Ana-Maria Koci Spång

Föredragande
Signerat av: Ana-Maria Koci Spång

I handläggningen av ärendet har även utredare Catharina Wingårdh deltagit.

Författningsstöd

Skollagen (2010:800)

2 kap. 34 §

Huvudmannen ska se till att personalen vid förskole- och skolenheterna ges möjligheter till kompetensutveckling.

Huvudmannen ska se till att förskollärare, lärare och annan personal vid förskole- och skolenheterna har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet.

2 kap. 9 § första stycket

Det pedagogiska arbetet vid en förskole- eller skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.

2 kap. 10 §

Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i denna lag eller andra författningar.

Rektorn får uppdra åt en anställd eller en uppdragstagare vid förskole- eller skolenheten som har tillräckligt kompetens och erfarenhet att fullgöra enskilda ledningsuppgifter och besluta i frågor som avses i första stycket, om inte annat anges.

Förarbeten

Av förarbetena (prop. 2009/10:165, s. 282) framgår bland annat att huvudmannen ska ge förutsättningar, bl.a. ekonomiskt och tidsmässigt, för kompetensutveckling. Det närmare innehållet i kompetensutvecklingen är emellertid enligt regeringens uppfattning främst en fråga för de professionella i förskolan och skolan att besluta om. Kompetensutveckling ska bygga på en kontinuerlig analys av behoven i förskolan och skolan och hos den enskilde förskolläraren eller läraren.

Förordning (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan (Gy11), bilaga

Av följande avsnitt framgår bland annat följande.

2.6. Rektorns ansvar

Enligt skollagen ska det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ansvarar för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen. Som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn ansvar för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att

2021-04-23
Dnr 2020:5655
7 (7)

- utbildningen organiseras så att den så långt möjligt anpassas efter elevernas önskemål och val av kurser och att återvändsgränder i studiegången undviks,
- lärarna anpassar undervisningens uppläggning, innehåll och arbetsformer efter elevernas skiftande behov och förutsättningar,
- skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas,
- lärare och annan personal får möjligheter till den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjlighet att dela med sig av sin kunskap samt att lära av varandra för att utveckla utbildningen,
- samverkan mellan lärare i olika kurser kommer till stånd så att eleverna får ett sammanhang i sina studier.

Förordning (SKOLFS 2012:101) om läroplan för vuxenutbildningen (Lvux12), bilaga

Av följande avsnitt framgår bland annat följande.

2.4. Rektorns ansvar

Det pedagogiska arbetet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektor ansvarar för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen. Som pedagogisk ledare för vuxenutbildning och som chef för lärarna och övrig personal i verksamheten har rektor ansvar för verksamhetens resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att

- utbildningen organiseras så att den så långt möjligt anpassas efter elevernas önskemål och val av kurser,
- lärarna anpassar undervisningens upplägg, innehåll och arbetsformer efter elevernas skiftande behov och förutsättningar,
- verksamhetens arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas,
- lärare, studie- och yrkesvägledare och annan personal får möjligheter till den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjlighet att dela med sig av sin kunskap, samt att lära av varandra för att utveckla verksamheten,
- samverkan mellan lärare i olika kurser kommer till stånd så att eleverna får ett sammanhang i sina studier.